

4. Ейдеміялер... В. Юстицкис. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 656 с.
5. Andreyko B.V. The emotional state of parents in the structure of the stages of the experience of having a child with developmental disabilities // Journal of education culture and society. Wroclaw University. VOL 6, № 2. 2016. – С. 150-157.
6. Insoo Kim Berg, Peter de Jong, Terapia krótkoterminowa skoncentrowana na rozwiązaniu. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ctsr.pl/literatura>
7. Judith Milner, Patrick O'Byrne. Poradnictwo krótkoterminowe: narracje i rozwiązania. Wydawnictwo: Zysk i S-ka; Poznań Rok wydania: 2007
8. Terapia krótkoterminowa BSFT - poszukiwanie rozwiązań. Rozmowa ze Steve'em de Shazerem, artykuł Wydawnictwo: "Nowiny psychologiczne", 3/1999 / De Shazerem S. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psttsr.pl/literatura-o-tsr,36>

УДК 376.091.33:78]:616.896-053.2

МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ В ЗАКЛАДАХ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Призванська Р.А.

«Без музики життя було б помилкою»
(Фрідріх Ніцше)

Складність процесу інтеграції дітей, які мають порушення розвитку, в сучасне суспільство та проблема їх соціалізації обумовлюють доцільність використання в практиці спеціальних та інклюзивних дошкільних навчальних закладів музикотерапії як важливого психофізичного фактору, спрямованого на реалізацію

інтелектуального та творчого потенціалу в доступних для них сферах. Музична терапія є одним із засобів підвищення соціальної активності, комунікативних здібностей особистості, її соціалізації в суспільстві. Адже розвиток дитини – це процес дозрівання і навчання. Тому найефективнішою є терапія, яка проводиться з дошкільнятами і молодшими дітьми. Рання діагностика дає шанс таким дітям із вродженими вадами на краще функціонування в майбутньому житті (К.Островська, 2012). Важливість забезпечення цих психофізичних процесів визначається сучасними вимогами для реалізації інтелектуального та творчого потенціалу в доступних для них сферах.

Звуки оточували людину з найдавніших часів. Коли не було ще музики, але існував спів птахів, шелестіння листя, шум дощу, дзюрчання струмків. Всі ці звуки інформували людину про довкілля. Гучний високий вереск був сигналом тривоги, а свист вітру, шурхотіння річки давали людині заспокоєння. Музика активізує розумові здібності, працездатність та зосередженість, здатна розвивати та підвищувати інтелект людини.

Музикотерапевтична робота сприяє покращенню емоційного стану дітей, розвитку та корекції відчуттів, сприймань, уваги, уяви, мислення та пам'яті, формуванню загальної, дрібної та артикуляційної моторики, стимуляції мовленнєвої функції. Також в процесі занять музикотерапією розвивається спостережливість, відчуття ритму, темпу, просторових орієнтацій, вербальних і невербальних комунікативних навиків, виховання вольових якостей та витримки.

Аналіз літератури і дані власних досліджень свідчать про те, що різноманіття психофізіологічних реакцій, що виникають в організмі людини в результаті музично-терапевтичних дій, передусім зумовлюються механізмами яскравої акустичної рецепції, оскільки терапія «живим звуком» впливає на психофізіологію людини надзвичайно позитивно. Виникаючі реакції слухової адаптації породжують певні асоціації, естетичні переживання, що активно впливають на психоемоційний стан людини. Емоції, динаміка яких завжди приводить до певних гормональних і біохімічних змін, опосередковано починають здійснювати вплив на інтенсивність обмінних процесів, дихальну і серцево-судинну системи, тонус головного мозку, кровообіг.

На сьогодні науковці стверджують, що музика впливає на людину на трьох рівнях: фізіологічному, душевному й духовному. На фізіологічному рівні суб'єкт відчуває об'єктивні зміни в організмі – виділення ендорфінів, гормонів насолоди; результат впливу на душевному рівні – це зміна настрою, народження емоції; а на духовному – музика пробуджує творчі сили, відчувається одкровення. На думку І. Малашевської, музика вже давно стала своєрідним постійним інформаційно-екологічним фактором, роль якого все більше зростає; що музична терапія, будучи складовою частиною психолого-педагогічних і психотерапевтичних методик, сприяє збереженню психічного здоров'я й попередженню емоційних розладів; а основною метою такої роботи є «подолання бар'єрів у спілкуванні, розвиток кращого розуміння себе та інших, зняття психічного напруження, створення можливостей для самовираження, виховання навичок адекватної групової поведінки та соціалізації особистості в суспільстві». У багатьох країнах світу найбільшого поширення музикотерапія набула як лікувальна педагогіка, лікувально-виховний метод, оскільки містить у собі «систему диференційованих методів, способів і елементів лікувально-виховної дії, здійснюваної за допомогою активної і рецетивної діяльності», – зауважують чеські учені З. Матейова і С. Машура у своїй праці «Музикотерапія при зайканні». Зв'язок цілющих і педагогічних методів базується на альтернативі активного чи пасивного стану індуктора або реципієнта, педагога або учня, властивих як педагогіці, так і медицині.

У мистецтві втілюється одна з відмітних властивостей людини – її здатність довільно включати механізми насолоди. Людина як «шукач задоволень» творить мистецтво для мистецтва, точніше заради тієї радості, яку надає приємне переживання краси і гармонії. Посилення переживань – одна з найважливіших функцій музики. Можливості музичних творів, особливо класичних, широко використовуються для передання відчуттів, переживань, настроїв дитини з метою зміни структури її світовідчуття. При активній музикотерапії діти самі беруть участь у виконанні музичних творів (спів), при цьому застосовуються як звичайні музичні інструменти, так і незвичайні, наприклад, власне тіло. Цінність подібних знахідок полягає у задоволенні людської потреби до вираження душевного стану, до сублімації витіснених у підсвідомість

«заборонених» для вираження в реальному житті комплексів і відчуттів.

Однією з основних цілей музикотерапевтичних занять у соціально-педагогічній роботі, учасниками якої є діти з особливостями розвитку, – інтеграція дитини в соціальну групу, оскільки в музичній співтворчості добре випрацьовуються різні комунікативні навички, усувається підвищена соромливість, формується витримка і самоконтроль.

У системі корекційної роботи з дітьми, які мають особливі потреби, широко використовуються програми дитячого розвитку К. Орфа та К. Фопеля: пізнання музики через імпровізацію та ігрову форму, завдяки чому розвивається увага, забезпечується комфортний стан дитини під час занять. Цілями та завданнями у використанні засобів музичної терапії, реалізація яких може сприяти самореалізації дітей з особливими потребами, є адаптація в новому колективі, подолання сором'язливості та дискомфорту при спілкуванні з однолітками та дорослими, що сприяє розвитку позитивних комунікативних навичок кожної дитини з подальшим включенням у спільну діяльність з однолітками в умовах відкритого соціального середовища. Спрямованість занять музикою з терапевтичними елементами сприятиме знайомству з музичними інструментами та їх призначенням, розвитку музичного слуху, ритму та виконавчих навичок. Одночасно реалізуються терапевтичні завдання корекційної роботи над індивідуальними психофізичними недоліками вихованців.

Для організації та проведення ефективних музикотерапевтичних занять в умовах інклюзивного навчання є комплектація різновікових мікрогруп з урахуванням соматичних та психофізичних показників кожної дитини характеру патології та попередньому досвіді занять музикотерапією. Наступними умовами є різноманітні форми викладу матеріалу, що надається, захист дітей від фізичного та розумового перевантаження, правильний вибір темпу і способу засвоєння завдань, введенням інтегрованих елементів у музично-терапевтичний процес, використання індивідуального підходу з елементами групової роботи. Розподіл психофізичного навантаження, відчуття кожним учасником емоційного захисту та комфортності на заняттях музикотерапією сприятиме досягненню оптимальних результатів. У комплексну структуру занять необхідно внести музичну ритміку, використання якої

дає позитивні результати при лікуванні рухомих та мовленнєвих розладів, порушенні координації рухів. Це ритмічні ігри, дихальна гімнастика, ритмічні відтворення, які подаються в різних темпових рішеннях, мелочитання (читання під музичний акомпанемент) у індивідуальній або в груповій формі. У музикотерапії проблемних дітей та підлітків експресивною моделлю самовираження особистості є танець. Більш зрозумілими для дітей з особливими потребами є колові хореографічні композиції, музичний супровід яких більш сприятливий для відтворення простіших рухів, гармонізації поведінки, стимулювання невербальних зв'язків, виникнення почуття групової єдності. Розвиток слухової уваги та сприйняття вирішується завдяки спільній грі на ударних та шумових музичних інструментах. Завдяки впровадженню цієї форми роботи діти навчаються розрізняти та локалізувати немовні звуки, відзначати джерело звуку, співвідносити інструмент до його звучання. За допомогою групового, індивідуального співу та паралельного використання музичних ігор стимулюється активна мова, наладжується та поліпшується вентиляція легенів дитини. Групова музикотерапія для дітей з фізичними та розумовими вадами зумовлює керівництво дорослого, у якому вихованці мають потребу, але й одночасно надає їм незалежність та змогу діяти своїми силами, знижує дискомфорт від залежності дорослого та дитини, який має місце у процесі індивідуальної та групової роботи.

Виходячи з цього, слід наголосити на тому, що заняття музичною терапією – важлива форма роботи і значний чинник, що сприяє соціокультурній реабілітації дитини, ізольованої від соціуму та його цінностей і, як підтверджує практика роботи: чим раніше починаються заняття музикотерапії, тим ефективніше їх психокорекційна дія на дитину. Корисність музикотерапії в роботі з дітьми з обмеженими можливостями полягає в тому, що вона допомагає зміцнити довіру, взаєморозуміння поміж учасниками процесу; музика підсилює увагу до відчуттів, слугує матеріалом, що підсилює усвідомлення; побічно підвищується музична компетенція, виникає відчуття внутрішнього контролю та впорядкованості.

Література

1. Декер-Фойгт Г.-Г. Введение в музыкотерапию. / Ганс-Гельмут Декер-Фойгт. – СПб.: Питер, 2003. – 208 с.
2. Драганчук В. Музична психологія і терапія: навч. посіб. Для студ. спец. «Музичне мистецтво» [Електронний ресурс] – Вікторія Драганчук, Східноєвропейський університет ім. Лесі Українки, 2016. – 230 с.
3. Лебединская К. С. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей / К. С. Лебединская. – Москва: Педагогика, 1982. – 430 с.
4. Островська К.О. Соціальна адаптація дорослих осіб із загальними розладами розвитку. / К.О.Островська. – Львів: «Тріада плюс», 2012. – 576 с.

УДК 376:[159.922.76:59:616.896]

ЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДО РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ

Шульженко О.С.

Надзвичайно важливим завданням для вирішення проблеми інтеграції аутичної дитини в соціальне середовище є визначення формату індивідуальної корекційної роботи з такою дитиною. За результатами проведеного нами дослідження визначено, що базовим принципом роботи з аутичними дітьми є відповідна спеціальна підготовка фахівця, в нашому дослідженні – спеціального психолога, для роботи з ними.

Отже, професійна діяльність фахівця, який працює з аутичними дітьми, системно організує структуру індивідуальності, визначає вираженість якостей затребуваних професій, завдяки чому індивідуальність практичного психолога-дефектолога, відповідно до переваг і типу діяльності, має інтегративну організацію. Потрібен взаємозв'язок психодинамічних і особистісних якостей, таких як темп, пластичність та соціальна відповідальність, які позитивно корелюють із соціальною адаптацією дитини та її